

strămoșești, Localitățile Moldovei în toponimie și documente istorice, Plai natal, Prin Chișinăul de ieri și de azi, Toponimie și istorie.

În perioada actuală participă la elaborarea lucrării *Localitățile Republicii Moldova* în 15 volume, în care prezintă etimologiile denumirilor de localități, precum și istoria și evoluția în timp a orașelor și satelor noastre. În plan instituțional lucrează la monografiile: *Formarea și evoluția istorică a toponimiei românești din spațiul pruto-nistean* și, în colaborare cu Viorica Răileanu, la *Catalogul apelor din Republica Moldova. Ghid hidronimic*. De asemenea, participă la elaborarea unei lucrări fundamentale și de prestigiu național *Tezaurul toponimic al Moldovei*, în colaborare cu toponimiști din Ucraina și România.

Astfel, toponimistul Anatol Eremia, pe parcursul a peste 50 de ani, a desfășurat o activitate științifică de cercetare și de aplicare în practică a rezultatelor obținute, impunătoare ca volum și inestimabilă ca valoare. Și azi, la această vârstă venerabilă, octogenarul se află într-o formă fizică și spirituală excelentă, cu noi planuri de cercetare și cu elan tineresc de realizare.

Cu ocazia venerabilului jubileu, îi dorim multă sănătate, mulți ani înainte, tot atât de rodnic și cu folos pentru știința onomastică și pentru societate, să aibă parte de liniște, pace și lumină în suflet, în familie, bucurii de la copii și de la nepoți.

MARIA COSNICEANU
Institutul de Filologie
(Chișinău)

ANATOL EREMIA – MARELE NOSTRU ONOMASTICIAN LA CEI 80 DE ANI AI SĂI

Acest mare bărbat al cetății, care la chip arată mult mai tânăr, este astăzi autor a 25 de volume de carte (monografii, dicționare, broșuri, ghiduri normative) și a peste 450 de studii și articole științifice, eminent al învățământului public (a. 1981) și Om Emerit al Republicii Moldova (a. 2001), dr. hab. în filologie, cercetător coordonator la Institutul de Filologie al A.Ș., unul dintre cei mai redevabili specialiști în toponimie și antroponimie – ramuri ale onomasticii.

Remarcabilul onomastician Anatol Eremia s-a născut la 3 iulie 1931 la Cahul în familia profesorului de școală Ilie Eremia. În 1952 a absolvit Școala medie nr.2 din același oraș. A urmat Facultatea de Litere a Universității de Stat a Moldovei (a.1952-1957) și doctorantura în cadrul Institutului de Limbă și Literatură al AȘM (a. 1957-1960).

Predilecția pentru onomastică junele Anatol Eremia și-a manifestat-o încă pe când era elev la școală și student la facultate. De fiecare dată când se întorcea din vacanța de vară aducea cu el și câteva caiete cu notări folclorice și materiale onomastice,

iar în traistă adesea avea vestigii arheologice (monede vechi, fragmente de ceramică, oase petrificate de animale preistorice etc.), pe care le colecta prin sate de la bătrâni și de pe câmpurile cahulene. Unele obiecte de străveche cultură, adunate atunci cu mult sânge, sunt expuse la Muzeul istoric din Cahul și astăzi. În „Orizontul”, almanahul școlii, și în ziarul raional, fiind îndrumat și susținut mult de profesorul de limbă și literatură română Leonid Șeptițchi, adesea publica materiale de onomastică – din glosarul numelor de locuri (râuri, lacuri, bălți, văi, dealuri, păduri, terenuri agricole) și din repertoriile numelor de persoane rare (nume de familie, supranume, porecle), pe care le descria și le explica etimologic. Toate acestea, pe atunci, erau considerate ca o mare realizare.

Preocupările în onomastică ale tânărului Anatol Eremia firește că au continuat și la Universitate, de data aceasta sub conducerea acad. Nicolae Corlăteanu, realizând anual teze de curs, de licență, apoi de doctor și doctor habilitat. La început, în timpul cercetărilor de teren, se deplasa prin sate mai mult pe jos sau cu bicicleta. În acei ani, după spusele d-lui, a fărâmat trei biciclete. De mijloace de transport motorizate a putut beneficia doar după ce a devenit colaborator științific la Academia de Științe.

Cercetări științifice pe teren, octogenarul nostru, a efectuat timp de peste patru decenii. Chiar și astăzi onomasticianul faimos mai poate fi întâlnit prin sate, urmărind același scop – colectarea numelor topice. În viața-i plină de activitate, de veritabil devotament profesional și multă dăruire de sine Anatol Eremia a cercetat cca 2 000 de localități, înregistrând și cartografiind microtoponimia locală, fixând în caietele sale de expediție (peste 200 la număr) atât terminologia entopică regională, cât și antroponimia populară. Din acest număr impunător de 2 000 de localități cercetate fac parte toate satele și orașele din Republica Moldova (cca 1 700), precum și așezările cu populație românească din regiunile limitrofe Odesa, Vinița și Cernăuți. Materialele toponimice colectate pe teren, din graiul viu al populației, au fost completate cu informații din diferite surse documentare și arhivistice (hrisoave domnești, cronici, note de călătorie, hărți topografice etc.). Colegii de breaslă, cunoscându-i pasiunile și străduințele, l-au supranumit *Neastâmpăratul*, *Neostoitul*, *Zbuciumatul*. Vorbele sunt vorbe, calificativele firește că sunt, și vor rămânea, pe seama admiratorilor sau a invidioșilor. De înaltă și certă admirație este și va rămânea titanica muncă înfăptuită, fără de seamă până la el. Să cercetezi pe teren, timp de peste patru decenii, întreaga onomastică a țării, e un record demn de atenția instituției Guinness Word Records.

În baza materialelor colectate pe teren și a surselor documentare, A. Eremia împreună cu colegii săi de echipă, au fondat la Institutul de Filologie prestigioasele tezaure toponimice – *Fișierul toponimic general* și *Cartoteca terminologiei entopice*. Dar aceasta nu înseamnă că onomastica basarabeană a rămas să zacă în fișiere și caiete de expediție. Principalele rezultate ale cercetărilor au fost implementate, fiind expuse în 4 monografii, 5 broșuri de popularizare a științei, 6 dicționare și ghiduri normative și bibliografice: *Nume de localități. Studiu de toponimie românească* (1970); *Contribuții la studiul formării cuvintelor în limba română* (1979); *Unitatea patrimoniului onomastic românesc* (2001); *Cahulul în timp și spațiu. Toponimie și istorie* (2007); *Graiul pământului* (1981); *Tainele numelor geografice* (1986); *Destinul cuvintelor* (1988); *Nume de persoane. Dicționar antroponimic* (ed. I, 1964; ed. II, 1968; ed. III, 1974, în colaborare); *Onomastica. Bibliograficeskii spravocinik* (1984, în colaborare);

Dicționar geografic (2005); *Dicționar de nume geografice* (2005); *Dicționar explicativ și etimologic de termeni geografici* (2006); *Dicționar geografic universal* (2008) ș.a.

În anii Mișcării de renaștere națională din Basarabia, A. Eremia s-a înrolat activ în lupta pentru redobândirea stăruinței limbii române și revenirea ei la grafia latină. În calitate de membru al Comisiei interdepartamentale pentru studierea istoriei și a funcționării limbii moldovenești/române, în 1989, A. Eremia a prezentat în cadrul ședinței Prezidiului Sovietului Suprem al R.S.S.M. unul din rapoartele de bază în vederea legiferării limbii române ca limbă oficială a statului – *Reglementarea onomasticii naționale și introducerea în uzul practic a terminologiei științifice*. Ulterior, A. Eremia a participat activ la lucrările comisiilor republicane și municipale pentru reglementarea numelor de localități și a denumirilor de străzi din orașele și comunele din țară.

Concomitent, A. Eremia mai avea în grija sa și elaborarea normelor ortografice și de transcriere în alte limbi a numelor de familie și a denumirilor geografice. A elaborat și a editat în domeniul onomasticii îndrumare și ghiduri normative: *Nomenclatorul localităților din Republica Moldova* (ed. I, 1996; ed. II, 2005); *Chișinău. Ghidul străzilor* (ed. I, 1993; ed. II, 2000); *Localitățile Republicii. Ghid informativ – documentar* (ed. I, 2008; ed. II, 2009, în colaborare). Lingvistul toponimist A. Eremia mai este și autorul textului monografiei-album *Chișinăul vechi și nou* (Editura Litera, 1998, 215 p., în limbile română, engleză și rusă).

Omagiatul nostru a mai participat activ și la elaborarea și editarea unor prestigioase lucrări enciclopedice: *Chișinău. Enciclopedie* (1997); *Dicționar enciclopedic ilustrat* (Editura Carter, ed. I, 1999; ed. II, 2003); *Enciclopedia localităților din Republica Moldova* (vol. I-IX, 1999-2009) ș.a. Este coautor și redactor a unor manuale de geografie și lucrări cartografice pentru școală (atlase, hărți).

O muncă enormă a depus A. Eremia și în procesul de implementare a științei onomastice în uzul practic și de propagare a normelor ortografice privind scrierea numelor proprii românești. Să ne reamintim de rubricile permanente susținute de Domnia Sa în presa periodică: *Restabilirea onomasticii naționale*; *Onomastica și normele limbii*; *Toponimie și geografie*; precum și de emisiunile radio și televiziune: *În lumea cuvintelor*; *Grai matern*; *Orașele și satele noastre*; *Străzile Chișinăului*.

Astăzi A. Eremia e cunoscut și bine apreciat și de specialiștii onomastici din mai multe centre științifice de peste hotare. În culegeri și reviste de specialitate editate la Moscova, Kiev, Sankt-Petersburg, Riga, Iași, Cluj-Napoca, Timișoara, Târgoviște și Craiova a publicat numeroase studii și articole de toponimie și terminologie entopică. Cu rapoarte și comunicări a participat la mai multe congrese și simpozioane de onomastică organizate în țările europene. Elveția (Geneva), Germania (Frankfurt pe Main), România (București, Iași, Cluj-Napoca), Polonia (Cracovia), Ungaria (Budapesta).

Onomasticianul basarabean A. Eremia a participat și la câteva proiecte științifice coordonate de Institutul de Lingvistică „I. Iordan – A. Rosetti” din București și Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași. Împreună cu onomasticienii ieșeni a efectuat cercetări toponimice de teren în județele Iași, Suceava, Galați (România) și în raioanele Cahul, Leova, Nisporeni (R. Moldova).

Cercetările onomastice ale savantului A. Eremia, bazate pe materialele și informațiile colectate prin anchete de teren, din arhive și din diferite surse documentare,

conduc la concluzii bine documentate: toponimia din spațiul pruto-nistrean s-a format și a evoluat timp de veacuri și milenii, iar astăzi poartă amprente diversele epoci istorice; fondul ei principal îl constituie numele topice de origine românească, dar cuprinde și elemente moștenite indo-europene, geto-dacice sau preluate din limbile grupurilor etnice conlocuitoare. Nomenclatura noastră topică se încadrează sub toate aspectele în sistemul toponimic general românesc. Aceleași particularități fizico-geografice și naturale, același mod de viață al oamenilor, aceleași ocupații, obiceiuri și datini strămoșești au favorizat apariția aceluiași tipuri și modele de nume topice în întreg spațiul populat de români. Identitatea limbii române este confirmată astfel și de identitatea onimică și unitatea patrimoniului nostru onomastic. Pentru triumful acestui adevăr Anatol Eremia a muncit mult și a optat perseverent și cu tenacitate.

Pentru tot ce a făcut pentru noi și știința noastră să-i fim recunoscători și să-i dorim mulți-mulți ani înainte, în plină sănătate, voie bună și noi succese. La mulți ani, dragă coleg și prieten !

VASILE D. CIUBUC
(Chișinău)